

L'advocació de la **Mare de Déu del Blau**, té el seu origen en una antiga llegenda que explica com els canonges de la Catedral de Lleida van encomanar una imatge de la Mare de Déu per ser col·locada en la **Porta dels Apòstols de la Seu**

Vella

. El temps apressava i l'escultor, a fi de tenir-la enllestida en el termini fixat, féu treballar al seu aprenent en l'execució, esculpint una formosa cara de la Verge. El mestre, al contemplar-la, no pogué contenir la seva enveja i irritat va llençar el martell damunt la cara de la Mare de Déu amb el desig de malmetre-la, però no aconseguí el seu propòsit. La imatge restà ben sencera i en l'indret del front on va rebatre l'eina, va aflorar un senyal, com si hagués picat en carn viva: el

Blau

, que segons sembla llueix la Verge en el seu front, d'aquí el nom de

Mare de Déu del Blau

L'escriptor lleidatà

[Pep Coll](#)

en el seu llibre "

La nit que la muntanya va baixar al riu. Llegendes d'arreu de Catalunya

" ho explica així:

Un blau al front de la Mare de Déu

Als lleidatans que pujaven a missa a la Seu Vella no els agradava la marededéu que presidia el Pòrtic dels Apòstols. Asseguda en una mena de cadira, la trobaven tan vella i malcarada que en comptes de representar la mare de Jesús semblava la sogra de Judes. Els canonges de la catedral de Lleida van decidir substituir-la, per la qual cosa van encarregar al millor escultor de Lleida una nova estàtua, digna de presidir la magnífica portalada d'accés al claustre per la banda de la ciutat. L'artista disposava d'un obrador on aprenien l'ofici mitja dotzena de xiquets, tots ells orgullosos de tenir per mestre aquell gran artista de la pedra.

L'home, que ja es feia vell i de vegades li tremolava el pols, es va prendre l'encàrrec com la gran obra de la seva vida. Damunt dels papers va esbossar la imatge d'una noia jove amb cara de salut, dreta a la manera de les estàtues clàssiques i amb el cap lleugerament inclinat endavant. Amb el braç esquerre sostenia el Nen Jesús grandet que ja devia gatejar, però que feia l'efecte de ser lleuger com una palla. El Nen mirava a un colom que s'havia aturat amb les ales esteses damunt la mà dreta de la mare i que representava l'Esperit Sant presidint la reunió dels apòstols. Els ulls de la mare, en canvi, no havien mirat el colom sinó més avall, cap els devots que entraven i sortien del portal. Quan l'artista va tenir més o menys clar el projecte damunt del paper, va canviar el carbó pel cisell i s'enfronta al bloc de marbre.

Al cap d'uns mesos, l'escultor havia enllestit el cos de l'estàtua amb el replecs i brodats del vestit, i la figura del Fill amb els ulls esbatanats i la maneta estesa cap al colom, com si volgués tocar-lo. Només li faltava la feina més compromesa, que era donar vida i l'expressió al rostre de la Mare de Déu. El vell mestre no se'n sortia. Cap de les cares que primer pastava amb fang tenien l'expressió reflexiva ni la mirada de serenor que ell pretenia infondre a la imatge. Un matí, fastiguejat de provatures i després de manar feina als aprenents, va sortir a fer un tomb per la ciutat per esbarjolar-se una estona. Tal volta, en la cara d'alguna jove bugadera del riu podria copiar els gest que li ballava pel cap.

Cap al migdia va tornar a l'obrador arrossegant les mateixes cabòries. En obrir la porta, va quedar veient visions: la seva estàtua plantava totalment acabada, amb un rostre expressiu que meravellava.

- Qui ho ha fet això? □ - va exclamar.- Que us agrada, mestre? – va fer, sense dissimular l'entusiasme el seu millor alumne. - El mestre va fulminar-lo amb la mirada: - Qui t'ho ha manat? □ No és la teva feina mocós!

- Jo em pensava...

El mestre li prengué el martell de les mans i d'una revoltada el llançà amb força contra la imatge amb la intenció de destrossar l'obra que el rebaixava davant dels seus aprenents. El ferro espetegà al mig del front de la imatge i de rebot tocà el cap del mestre, amb tan mala fortuna que li encertà el pols i va caure mort. Quan van haver retirat el cadàver, l'aprenent va voler comprova el dany que la martellada havia causat a l'estàtua. El noi es va quedar de pedra davant del prodigi: el front de la imatge era llis, sense el més petit cop ni rascada, i al mig hi havia sortit una taca fosca, d'un blau moradenc. Com si el cap de la Verge en comptes de ser de marbre, fos de carn i ossos. Van pintar-li la cara per fer desaparèixer el morat, però per capes de pintura que hi possessin, el blau tornava a sortir.

La marededéu ferida, coneguda popularment com la Mare de Déu del Blau, va presidir durant segles el Pòrtic dels Apòstols de la Seu Vella. Enmig d'aquella dotzena de sants barbuts encara semblava més jove i bonica. Amb els anys la imatge ha acabat baixant a la ciutat i actualment ocupa un lloc d'honor a l'altar major de la catedral nova. Els lleidatans li tenen molta devoció, sobretot aquells que es dediquen al ram de l'art i de l'ensenyament. Encara que no vagin mai a missa ni bategin els seus fills, entren de tant en tant a la catedral a fer-li una visita. Els artistes demanen a la imatge que faci sortir blaus a les seves obres perquè així semblaran més vives. Els mestres li demanen alumnes que ben aviat els superin en coneixements, ja que aquest fet, lluny d'averkonyir-los, els ha de confirmar com a mestres excel·lents.

Pep CollLa nit que la muntanya va baixar al riu. □ Llegendes d'arreu de Catalunya.Ed. La Galera

També l'etnògraf i l'escriptor lleidatà [Joan Bellmunt](#) explica així la llegenda: **Mites de ponent.** □

La

Verge del Blau.

□

Els anys 1447 i 1448 portaren fins a les terres de Lleida moltes realitats històriques però també, i no podia ser d'un altra manera, fets que embolcallaren amb la llegenda que s'atiava cada nit a l'entorn de les innombrables llar de focs lleidatanes, on el padrí explicava als néts tot allò que passava o imaginava que havia passat a redós de parets, cases, camps i obradors de la ciutat i també fora...

Mentre a la llar de foc bullia l'olla amb quatre fesols que havien de servir per a sopar aquell vespre, els infants tornaren a demanar per enèsima vegada:

-Padrí, conta'ns un altre cop la història de la Verge del Blau !

-Però si ja us l'he explicat moltes vegades – féu el bon iaio, amb ulls plens de dolcesa i agraïment mirant la dotzena de cares que l'esguardaven embadalides.

-Sí, però es tan bonica... –reblaren alhora els llavis infantils, que denotaven que ja deixaven volar la seva imaginació en la contalla que, no dubtaven, els tornaria a contar el padrí.

I l'home ja no s'ho féu repetir. Acostà la llenya al foc per revifar-lo, perquè tot l'entorn agafés aquella màgica dimensió que desprèn la llum de la flama, i comença:

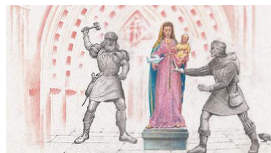
“Era un bon mestre arquitecte de la nostra Seu Vella, de nom Jordi Safont, i que també era un gran escultor. Va rebre l'encàrrec d'esculpir una bella imatge de la Verge, la qual seria col·locada a la que actualment és coneguda com la Porta dels Apòstols. Si bé això és el que es conta històricament, hi ha el fet llegendari que ha esdevingut popular.

“Conta la llegenda que un bon mestre escultor va rebre l'encàrrec de fer dues imatges de la Mare de Déu, les quals anaven destinades a presidir les portes principals de dos edificis de Lleida, que eren la Seu Vella i l'antic hospital de Santa Maria.

“Hi havia, però, exigència de rapidesa en el lliurament de les dues imatges, per la qual cosa el bon escultor, per tenir les dues escultures acabades en la data fixada, es veié en la necessitat de dir a seu ajudant que comencés a tallar un bloc de pedra per a una imatge mentre el tallava i feia l'altra.

“L'un i l'altre es posaren a treballar amb força delit. L'aprenent, amb més il·lusió i enginy que el mateix mestre escultor.

“Anaren passat els dies i els blocs de pedra, com a tal, anaren desapareixent i deixaren pas a unes belles figures d'aquest fet l'escultor, enfurismat, agafà el seu martell i el llançà a la cara de la imatge del seu ajudant, amb la intenció de trencar-la, ja que no podia consentir que aquella obra fos tan perfecta.

“El martell llançat amb força, impacta contra el rostre de la Verge. Llavors succeí un fet inexplicable, mític, llegendari..., ja que en comptes de trencar-se, la imatge va romandre sencera, però al lloc on havia impactat el martell va aparèixer un blau, un morat.

“La veu corregué per tot Lleida. Tothom s'apressà a anar veure el prodigi. Durant molts dies no es parlà de res més a la ciutat. La imatge fou denominada per tothom com la “Verge del Blau”. A partir d'aquell moment la devoció a aquella imatge va arrelar fortament en el cor de tots els lleidatans, i cada any se celebra la seva festa el dia 2 de febrer tot recordant aquesta llegenda. “És d'aquesta manera, i per aquest motiu, que encara avui tothom coneix aquella imatge amb el nom de la Verge del Blau. Qui vulgui, pot acostar-se i veure com el front de la imatge llueix aquella marca del martell. Aquell blau que li sortí al front...”

L'avi va callar. El foc s'havia anat apagant a poc a poc, i tan sols en atiar-lo gusporejaven alguna flama sortida de les brases, que continuaven donant una agradable escalfor a l'estanca. Ningú no s'atrevia a rompre el silenci que va seguir aquella romàntica explicació, que embolcallava els presents, com la fosca que arreu ja regnava.

Al carrer, els primers flocs de neu començaven a caure, tot cobrint la ciutat d'aquell color pur que lluia l'avi en els seus cabells, el qual, cada nit, embadalia els menuts i els grans amb les

seves narracions de llegendes i rondalles.

Joan Bellmunt Mites de ponent. □ La Verge del Blau.